Број 203 У Новом Саду у петак 13. септембра 1902. Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од нетка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Народни збор.

Данас је у николајевској порти одржан народни збор, који је сазван, да заузме положај према нечувеном пљачкању, које је у Загребу извршено над Србима о чему је доста говорено, те се прешло на дело.

На збор се искупило око 15.000 Срба и Српкиња из свију крајева, а били су заступљени сви редови. Свакоме се из ока и држања могло видети, да схвећа свој позив у овоме важном тренутку. На збору се видео леп број свештеника, што је подигло збору углед, али је подигло углед и свештенству.

Значајан је призор већ тако многобројна посета збора, који треба да се браћи на невољи нађе. Но било је још два значајна и дирљива призора, а то су: кад се показао епископ Митрофан у орнату и кад је народ благословио и водицом пошкропио. За тим је епископ у цркви са амвона пожелио збору, да закључци његови буду на дику краљу и отаџбини а на корист српској цркви и целон српском народу. После тога је наш женски свет у примерном реду дошао на народни збор, те тако учинио, да овај збор у истини буде народни збор.

Наше женскиње је знало у свакој прилици делити добро и зло са својим народом, па је то показало и овом приликом,

Пре самога збора одржана је предконференција свију изасланика и без разлике странака. Ту су пре свега претресане резолуције и постигнут је потпун споразум. Тако је у овој прилици обављен најглавнији посао, посао, који српском народу служи на част. Тим је наш народ показао и овде своју будну свест. Но показао је да у одбрани својој према трећем, према противницима као што су загребачки јунаци, да стоји као један човек и да ће тако вазда и стојати. Та свест и то родољубље и јесте најјача основа за народни развитак, и то је народ овом приликом у пуној мери показао и доказао.

После предконференције одржано је призивање св. Духа на свечан начин, као што наше лепо православље приписује. На призивању је била црква дупком пуна, али и опет у цркви није био ни један мали део скупљеног народа. Остали је остао у отвореноме храму, коме је небо кров а васељена олтар.

Но у један пут се на трибини показао парох Божа Поповић, који је кратким и језгровитим говором поздравио збор и за председнике предложио је ову господу: проту Милана Ћирића и дра Ђуру Красојевића, који су једногласно изабрати уз бурно: Живели! За перовођу изабрат је: др. Стева Адамовић.

Тако је збор конститујисан, те је председник прота Милан Ћирић предложио, да се збор обрати са брзојавом на прејасну круну и да јој изјави своју лојалност, што је уз бурно живео једнодушно прихваћено. Прота Ћирић као председник је на то рекао ово: За извештача предлажем дра Ђ. Вукичевића и позивам га да узме реч. Ово збор прихваћа једнодушно и др. Ђ Вукићевић ступа на говорницу.

Извештач је у подужем говору верно оцртао права и дужности грађана у једној модерној и правној држави. Па је изнео и права српскога народа у Троједници, но тим је већ изнео и неправду и незаконитост, која је загребачком Српству учињена. Ти догађаји су покренули цело Српство, и ставили му у дужност да прогово ри, па на овом збору треба и да проговори. Говор је смишљеним слогом и гвозденом логиком изведен, те је постигнут потпун успех. На крају говора је прочитао резолуцију за одлуку, који се доноси на другом месту и која је једногласно прихваћена.. На ствар су још говорили: др. Миша Поповић адвокат из Руме, Јаша Томић и Светозар Прибичевић. Сви су говори по садржини и топлоти управо дивно изведени, а све је крунисао Јаша Томић својим говором, те је бурно поздрављен, и остали су говори пропраћени са одобравањем.

Напослетку је узела реч гђа Софија Јефтић и збор у име Српкиња поздравила. Но уједно је предложила да се изрече да је ово збор Срба и Српкиња, што је бурно поздрављено и прихваћено, с тим да се тако и резолуција исправи.

На овоме величанственом збору је владао примеран ред, као што то бива на свима српским зборовима. Ту је било скупљено боље од бољега, па је све дошло и радио са пуно поноса и пуно достојанства, као што то и приличи српскоме народу староме јунаку за своју и опћу слободу. И тако је овај збор дивно и достојанствено испунио још један листак народне повесница у овим земљама. Тај листак може служити нашем народу на утеху и потомству на понос.

* * *

Резолуција гласи:

Српски народ из опсега карловачке митрополије искупљен на свом великом збору у Новом Саду, дана 12. септембра о. г. доноси једнодушно ову одлуку:

I.

Збор овај изриче своје највеће огорчење и гнушање над оним Хрватима насилницима, који су договорно и унапред смишљено, напали дивљачки на личну слободу и сигурност имања Срба становника Загреба главног града Хрватске и Славоније, — 18. 19. 20. и 21. августа о. г. на поругу XX. века и на понижење угледа правне и модерне државе. Тиме су осрамотили хрватски народ пред целим образованим светом, а тешко повредили природне везе, што их везују са једнокрвним народом српским.

II.

Збор овај осуђује земаљску управу Хрватске и Славоније, што је не само сузбијала праведне тежње српског народа, него и кроз читав низ година одуговлачила, на штету равноправности, законито решење чак и оних захтева, која је и сама признавала у сабору за праведна. А нису

ПОДЛИСТАК.

ОСТРОВО НА СУХОМ МОРУ.

Кад човек ступи из престонице на југ, то пред њим пукне недогледна равница, и кад се том равницом крене даље, то се она простре и већма. Та равница изгледа као оно какво море, а кад небо у својој чистоти заплави, па се по зраку оспу разни призори, то се онда нижу и лепоте по овој недогледној равници, по овоме сухом мору... По овој равници су разбачена поља, осуте ливаде, прострти пашњаци, те све то необично утиче на човека. Ово сухо море изгледа као какав велики шарен ћилим, који је туда прострт за украс и за човеково уживање. И тако и ова равница има своје природне лепоте и своју драж, па се у томе и ужива. А ко то понајвише ужива? Ужива српски народ, јер то је још његов крај, који је неговао и који негује, а имао ја рашта то чинити и има рашта то да чини. Лепотом и богатством својим наплаћивала је ова равница и наплаћује тај труд, па и љубав.

Но као што дебело водено море има својих знаменитих и важних тачака, које су испитиване и испитане, које су мамиле људе и маме тако и ово сухо море има својих значајних тачака. Наравно, све је то у ужем и скромнијем обиму, те у мањој мери креће човекову машту. Али, то је наше сухо море, то је наш завичај, наш крај, па је то нама велико, те је право, да сваку таку тачку упознамо и њоме се користимо. То ваља чинити тим више, што видимо, да то чине већ и странци, па је дакле право, да разгледамо и острово на сухом мору.

Ову пространу равницу просецају разни путеви, који су још до царства жељезница играли велику улогу у овоме крају, па у неколико играју и данас знатнију улогу. Ти су се путеви на многим важним местима спајали и укрштавали, баш као што се спајају и укрштавају данас жељезнице. Свака така тачка је обично била и утврђена, па се рушевине тих утврђења и данас виде на неким местима а на неким местима је нестало и тих рушевина.

По тима путевима види се, да је то све по плану распоређивано, и види се, да је главна тачка био Темишвар, те су отуда распоређивани путеви, као оно каква мрежа на Тису. Један таки пут је водио, а води и данас, из Темишвара на Тису између Беодре и Меленаца. Тај пут с једне стране додирује »Арачу« (у арач врањевачком пољу), а с друге стране острово (у меленачком пољу).*) Овај пут води с једне стране на бечејску скелу, а с друге стране води на жабаљску скелу, те је важна линија и данас, а пре је морала бити и важнија.

Но откуда сухо острово? Годинама и годинама Тиса је мењала свој ток, па се помицала западно. Кад је њено корито регулисано, то је она стално заузела тај правац и тако сада тече. Но наш народ вели: тече вода куд је текла, па тако и у овоме питању стоји, јер се стари рукавац тога корита задржао у виду дугуљасте потковице. Тако је опкорачио парче земље, те то изгледа као какво острово, па вероватно и то име отуда долази. У овим потковицастим рукавима скоро вазда има воде, трске, рибе и друго што с водом иде. Само то сухо острово је једна од најплоднијих земаља, те је језгро земље, а може се рећи, да је то житница потиско-банатске житнице, која је позната у свету.

Све ово и данас подиже важност овога сухога острова, али, његова важност је у прошлости била и већа. Како су ови водени појасеви око њега били у додиру и вези са Тисом, а цела ова природна група са главним путем, који води из Темишвара на Тису и жабаљско бечејску скелу, то је ово била вазда важна тачка. Ту су се крхали трговински и други интереси, па су се ту водиле и борбе, што је с једне стране обележено у разним споменицима, а с друге стране у повесници, па да видимо оно, што се из овако тавних успомена даје видети.

На челу ове природне пруге: ових водених кракова и сувога острова стоји источно дакле према Темишвару, горостасна хумка. Ову запљускују вали поменутих водених појасева, те се помало круни, и тим крунењем избацује разне ствари, особито простије оружије. За тим разне костуреве, међу којима има и такових животинских костурева, који надмашају костуреве дунашњих животиња. Но има и човечијих костурева разне величине. Још се лепо може опазити, да су ти костуреви преливани кречом, а то значи, да су ту закопавани борци у разним временима, који су се око ове

*) О Арачу ћемо говорити другом приликом.

увек строго вршена ни законом ујемчена права српског народа. И само та очевидна запостављеност српског народа у Хрватској и Славонији могла је и створити у хрватских насилника мисао, да ни онакав вандализам, какав је у истину против Срба извршен, неће ни са које стране наићи на отпор.

III.

Збор овај изриче неповерење земаљској влади и управи града Загреба, које су помогле својим држањем, да је разуздана анархија беснела пуна 4 дана и 3 ноћи, те газила личну слободу, палила, рушила и отимала имање Срба становника, не штедећи ни саму цркву и школу, у средини града земаљскога, у средишту интелигенције, у средишту политичке и војничке силе земаљске. Поред остале тешке одговорности земаљску владу и управу града Загреба терети и сва материјална штета, коју су тамошњи Срби претрпели.

IV.

Збор овај тражи да ће одговорне власти дати потпуно задовољење дубоко увређеном осећају српског народа. Очекује да се земаљска влада и управа града Загреба преда у руке људима, који су и вољни и кадри одржати мир и ред, личну и имовну сигурност у земљи и заштитити нападнути културни и имовни опстанак и безбедност српског народа у Хрватској и Славонији. Без те би заштите српски народ у Хрватској и Славонији био присиљен приликама, да уставним путем — а у смислу праве слободе свију народа — затражи другу државноправну основу, која би му обезбедила његов народни и имовни опстанак.

V.

Збор овај позива све непристрасне и домољубиве заступнике угарског и хрватско-славонског сабора, а нарочито Србе, да пораде на томе, да се у свима саборима круне св. Стевана даде задовољштина српском народу, а оштећеним Србима у Загребу, потпуна имовна одштета.

VI.

Збор овај бира одбор, који ће ову одлуку подастрети свима уставним факторима, наиме: Његовом Величанству краљу, високој угарској влади и влади Хрватске и Славоније, а исто тако и сабору Угарске као и сабору Хрватске и Славоније.

Снага нашега народа у будућности.

А нашем народу од вајкада важи оно: У снопу је и прутић јаки, а тим је изречено то да је удружена снага од врло велике важности. Па и опет се на само удружење код нас мало полагало, те се у томе правцу мало и радило. Но вели се, да орла претера зла година, те је онда одлучнији и друкчије слеће са својих високих седала. Па та зла година често игра велику улогу и у животу појединих народа, те утиче на њихову свест, а ова опет на њихов рад.

Нећемо да тврдимо то и за наш народ али ствар тако стоји, да су и код нас нужде учестале, па поред тога стоји и то, да се знатно шири свест о удружењима и снази удружења. То потврђују земљорадничке задруге, па и иначе задруге привредне и новчане, које данас по нашим крајевима узимају маха, па ће за најкраће и победити, што ће знатно утецати на наш народ и његов развитак.

Но ту се несме застати, него се мора и даље ићи са удруживањем, а поглавито се мора имати на уму ово: Сваки рад и сваки успех поглавито зависи од саме снаге и рада дотичнога народа, па по томе и нашега народа. И с тога треба и код нас почети из основа, треба почињати са подизањем телесне и душевне снаге нашега народа, а са самосвешћу, да та снага мора бити посвећена народу и његовим користима. Па кад се у томе постигне права висина, то би се онда могла развити права снага у раду, те би се постигао и прави успех, што су напреднији народи на делу показали и данас показују.

За све ово нужно је пре свега снажење тела радом и вежбањем, па онда чист и чедан живот. Но поред тога долази и вежбање духа, па, дакле и умно усавршавање и напредовање. Кад се тако у оба правца пође напред и постигне нужна висина, то би се онда створила она народна снага, која је за живот, рад и борбу нужна. Тако снажан народ не ће се пољуљати у раду, моралу и идеалима, него ће вазда остати на правој висини и биће кадар да изврши оно што као народ треба да изврши.

Па како то треба да се учини? Треба да се учини удружењем, а у то удружење мора ступити цео народ: велико и мало, старо и младо, мушко и женско. Све то треба да се вежба телесно и умно, све треба да напредује привредно, савремено морално, све треба да се утврди у својим народним и у опћим човечанским врлинама, те да се тако добије целина, али, да се добије и права народна снага за рад, живот и напредак.

Но ту не би помогле целини само појединe дружине са својим извесним бројем чланова, него ту би се морао удружити цео народ као што је то већ речено. Сви његови чланови би се морали усавршавати и усавршити у горњим правцима, па би онда морали посветити таку снагу народноме добру. Шта то значи у животу једнога народа, то је показао чешки народ са својим соколима и њиховим радом, а то су показали и остали напредни народи. Соколи су ујединили цео чешки народ, те ко је Чех тај је соко и обратно, а цел им је, да се телесно развијају гимнастичким играма и радом. Даље, да се душевно развијају јавним предавањима, листовима, књигама, поучним забавама и т. д. Кад се тим путем подигну до праве снаге, онда је та снага посвећена једино народу и његовим користима. Ето то је снага чешкога народа. То треба, да покаже и наш народ, тим пре, што он нема друге снаге, која треба да му обезбеди његов опстанак и његову будућност.

Настаје питање: Ко треба да спроведе ову организацију у нашем народу? Ми одговарамо: Тај посао треба да спроведе цео српски народ, а то се сада већ може учинити, пошто је у народу већ пробуђена свест за удруживањем што показују већ подигнуте задруге, које и напредују. Кад се цео народ удружи још и убележеним правцима, то ће постати и права снага на пољу културнога живота и пољу рада, који данас обележава време у коме живимо.

На посао дакле! **Р.**

Ред на пољу нашег школског живота.

У нашој автономији у опће има великога нереда, као што је то толико пута изнесено и доказано. Но канда је најзапуштенија наша школска струка у опће, па кад се почело чистити, то би требало порадити, да се и наши школски послови среде. Пре свега морамо имати на уму нашу школску администрацију од горе до доле, те да се више не догађа то, да се у појединим питањима годинама чекају решења. Има толиких животних интереса наших школа и појединих школских радника, који су пропали с тога, што то питање није решено у оквиру закона и у одређеном времену. Дешавало се и то, па тога и данас има, да су погубљени дотични списи, па су ту заман устајале поједине власти, поједини људи и помоћи тражили. Где ништа нема неможе се ништа ни створити, па то онда рађа застој, овај назадак и неред, што се код нас, на жалост у овоме правцу и опажа. У томе погледу се дакле што пре мора направити реда из основа ако хоћемо да пођемо напред, па то новији режим мора имати на уму.

Но ми знамо, да је наука утврдила основе за оваково развијање, па те основе важе и за наш народ, који хоће да се културно такмачи са осталим културним народима. На тој основи се сваки народ развија у своме духу, снажи се својим производима, а племени својим врлинама. То је само његово, те тако он и овим развијањем на опћој основи ипак остаје свој. И према томе, код нас је такође тако требало одложити, те тако свему дати практичне важности. Али, на жалост, то код нас није чињено, него је настава непрекидно постављана на погрешну основу, на основу, на којој се развијају напредни и најнапреднији народи. И тако је своје напуштало, та туђинштина се није могла хватати, те је остајала празнина, која се и данас опажа у нашем васпитном и у опће школском животу. Не треба се дакле чудити, што се у томе погледу подижу толике тужбе и што се стварају толике неприлике. Тако се види, да се и ту мора направити реда и што пре омеђашити то

тачке борили. У народу има и по која бајка, али, то је све тако тамно и магловито, да се никако не може довести у склад са оним што сам природни положај пружа, а то је, да је ова била важна тачка по трговину и саобраћај и да су се зато о њу отимали народи, те је дошло до погибија, а после тих погибија се пунило то острово и тајанствено гробље у реченој горостасној хумки.

Све ово по здравој логици потврђује још једна важна околност и ево каква: Око овога воденог ланца, који паше ово суво острово а испред њега, протеже се лево и десно пространи пашњак. По томе су се такође наилазили многи костуреви, човечији и животињски, а поред тога су се налазили и остатци оружија и старих новаца из разних времена. Да се то брижљиво чувало и испитивало, то би се можда многа прилика расветлила, наравно у нашу корист, јер је данас то наше, данас се туда шири наша култура. Али, код нас се све налако узимало, па не само да није ништа забележено из старијих времена него није ништа прибележено ни из турских времена са којима се наш народ туда крвавио, што сведоче разни турски називи, које носе поједина важна места туда у околини.

Но последњи окршај је наш народ ту издржао приликом народнога покрета. Између српског убавог места Башахида и овог сухог острова заметула се борба између српских баталијунаца већином ратара из кикиндског дистрикта, и мађарске војске. Из целога се види, да је било питање: Ко ће завладати путевима који воде у Бечкерек, жабаљску и бечејску скелу. С тога је борба била врло очајна и крвава, па је пашњак «иљево» било осуто лешевима, а и данас се туда налази гробова из тога доба.

Као што је речено, ово острово је мала и богата житница, но поред тога и ови водени појасеви су били, а и данас су богати у риби и дивљачи, те је ово острово давало богате приходе, а поред тога, то је било красно место за излете, а и данас је то. Оно испуњава и пак у равници оно, што је иначе природа у неколико равницама укратила. Али, то је поуздан знак, да је то била примамљива тачка и у овоме погледу. Не треба се дакле чудити што су се и с те стране о ово суво острово такмачили не људи, но и народи.

Па шта је овим ретцима у истини учињено? Учињено је то, да се скрене пажња нашега света још на једну старину нашега народа, који је за нас још непрестано нова јер је неиспитана. Ми се лаћамо даљих испитивања и истраживања, који нас се непосредно не тичу, а нисмо кадри да и испитамо оно, што нам је на кућном прагу. Кад би се и ово острово испитало, његова прошлост проучила, то би се зацело бар у неколико расветлила прошлост овога српскога краја. То од нас у пуној мери заслужује острово на сухом мору.

Св.

становиште, које је наука утврдила. После тога, мора се утврдити оно, што је нужно па да се може развити и усавршити образовање и васпитање у српскоме духу а за српски живот.

Но да би се у оба горња правца могло са успехом радити, па да се постигне и крајња цел свега тога, то мора некога бити, који ће на све то не само пазити, него, који ће све томе давати правац и све покретати напред. То треба да је стручан надзор одозго до доле и обратно, а то још највише важи за средишње надзоре, који су срце целокупнога рада у томе правцу. И, према томе, надзор се несме распростирати само на административне послове, него он мора стварно делати на основу науке, а у оквиру наших потреба Сваки надзорник треба, да је у своме обиму први учитељ, и школски раденик, те да тако свему даде правца и живота. Но тим би се утврдило и ауктoритет такога школскога надзора, што је врло важно.

Ово су врло важна три правца на пољу нашега школскога живота у којима треба направити реда и рад поставити на сталну основу, па да цела ствар правилно пође напред. А да се постигне целина, то би требало узети и помоћна средства: књиге, упутства итд. с обзиром на наше горуће потребе и нашу природу. Па онда подручне раденике не само надзиравати, да све то врше, него по потреби и упућивати како све то да изврше.

То би школски савет пре свега морао урадити па да отпочне стварним заваћењем рада на пољу наше школе. ц.

Политички преглед.

Поравнање. У Бечу, у палати угарскога министарства су отпочеле конференције о поравнању у којима учествују оба министра председника Кербер и Сел. Даље министри Бен Беверк, Лукач, Кол. Ланг, Главанели и Дарањ. Осим тога су на окупу стручњаци: Барон Стаблар, министарски саветник Реслер, секциони саветник Гестендерфер и др Рајх. Од угарске стране Тепке, Биро, Атлик и барон Андреаски.

Предмет саветовања је автономно питање царине. Саветовања су од три до 7 часова увече истога дана (23. септембра) и настављене су судра дан у 10 часова пре подне. Влада мишљење, да ће се у горњем питању главне тешкоће бити отклоњене. Пре саме конференције Кербер је имао подужу аудијенцију код краља.

Прилике у Аустрији. Прилике у Аустрији се све то већма заоштравају што се већма приближује отварање „рајхсрата“. Чеси су већ изјавили, да ће се латити опструкције ако се њихово оправдано тражење не испуни. Они су досада са својим захтевима доста очекивали, па сада хоће да им се једном испуни што им је обећано.

На ово су устали и Немци, па су изјавили да ће и они почети са опструкцијом ако се Чесима попусти. И тако је влада дошла унакрсну ватру и налази се на раскршћу за које важи: Зло је поћи а горе не поћи. Питање је дакле како ће се из овога тешкога положаја извући и уопће може ли се извући.

Министарски савет је такођер почео седницу да нађе пута и начина како да се из ове неприлике извуче? Дакле, свакако се спремају одсуднији догађаји.

Руски конзулат у Митровици. Из Скопља брзојављају: Овде је стигао глас да је у Митровици био поново збор на коме је већано о доласку рускога конзула Шчербина. На збору је било и многих изазланика из Вучитрна. Доконано је да се и још једном упути молба султану да не допусти отварање конзулата у Митровици, да се Иса Бољетинац остави на миру и не позива више у Цариград. Турци обећавају и без рускога конзула умиривање овога краја и престанак зулума. Међу најжешћим присталицама за непуштање вицеконзула Шчербина у Митровицу налазе се аустријски пријатељи — Турци. — Ноћас је покварен железник између Вучитрна и Митровице. Телеграфска веза између Скопља, Вучитрна и Митровице исто тако је прекинута. Телеграфске жице су исечене и direци поваћени насилно. Дрезином је отпутовала нарочита комисија на извиђај оба догађаја.

Прослава у Шипка-Кланцу. Ова прослава се сматра као чиста војничка прослава без сваких политичких излива и исказа. На прославу ће доћи велики кнез Николај Николајевић на оклопници крстарици „Ђорђе Победоносчев“, а поздравиће га министар председник Данев и председник собрања.

Из Варне ће велики кнез са пратњом жељезницом отићи у Трново, па с колима у Габрово. Ту ће високи гости преноћити а сутра на колима отићи у Шипку. Ту ће високи гости прегледати гробове погинулих јунака и споменик, па ће се предвече високи гости спустити у село Шајново где је био завршетак турске армије. За тим 23. септембра ће бити освећење манастира, коју је у славу погинулима подигнут. За тим ће бити војничка смотра и свечан обед на коме ће се измењати здравице, којима ће бити обележен значај ове прославе и на које се изгледа са много страна.

Кригер у Лондону. Као што је познато, бурски генерали су утврдили мир са енглеском владом, па су на тај мир престали и заступници бурских влада. Међу тим то није учинио старац Кригер, који је био душа бурскога покрета. Па то са формалне стране не би било ни пужно, по што је он био на допусту и замењивао га је Шалк Бургер. Но у ствари то много важи ако и старац Кригер престане на тај мир, и још више важи ако положи заклетву верности енглеском краљу.

Да ли су Енглези то и тражили не износи се јавно, или по новијим вестима су генерали, а поглавито Бота ту жртву од Кригера тражили. Наводили су разлоге, да то ишту животни интереси бурскога народа и њихове земље. По тим вестима се Кригер приволео да положи заклетву верности и да се врати у јужну Африку, али наравно, све то тврде енглеске вести.

Позив на претплату.

Са 1. октобром 1902. ступа „Застава“ у четврту **овогодишњу четврт, а излазиће** као и до сада **6 пута недељно**, а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 погура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се ником несме давати на вересију.

У Новом Саду, 10. септембра 1902.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

Вести из места и са стране.

Албанаски упад у Србију. Албанаси су из Новога Пазара упали у Србију и тамо мирне радене напали из пушака, па су неке и побили, те их онда опљачкали. На то су се побуниле и српске страже те су оружаном силом овим разбојницима пошле на сусрет на што су ови онда ухватили маглу. Ово је пограничне Србе узрујало, па како ће се свршити?

И високе личности умиру сиромашки. Смртни тренутци су за свакога најтежи, а још најтежи су за онога, који се растаје са овим светом без саучешћа и тако рећи неожаљен. Ово се догађа и најузвишенијим личностима, па се догодило и белгиској краљици Хенријети, која је умрла без игде икога свога. То су учиниле највише породични односи у овој узвишеној породици. С те стране је краљица умрла сиромашки.

Расписана награда за словенску повесницу. Словенски комите у Русији расписао је више награда за састав словенске повеснице. Награда од 1000 рубаља примиће писац, повеснице хрватске и словеначке, 500 рубаља ће добити писац повеснице словачке, 3000 рубаља добиће писац повеснице словенских народа у опће. Рок овој књижевној утакмици је 15. фебруар 1905. године.

Оставка интенданта. Интендант мађарске опере гроф Стеван Кеглевић дао је оставку на овоме месту, коју је донео званичан лист и која по томе стоји. Тим путем је отступајућем грофу изречена највише признање на његову раду за оперу и народно позориште, и онда, за заслуге, које је учинио отаџбини. Оставка је уважена и сада долази постављање другога интенданта, које се грозничаво очекује.

„Невен“, Чика Змајовин лист. Први број овога омиљенога листа српске деце за годину 1902—1903. изашао је са одабраном садржином. На првоме месту је песма: У јесен од Чика Змајове са сликом. За тим долазе ови састави: Пожар (приповетчица). Први грозд (песмица). Св. великомученик Димитрије (опис). Нова рајчица са сликом (опис). На почетку школске године песма од чика Васе. Јаче од смрти (приповетка). Жаба (из природе). Дуга (песма од Ч. Зм.) Кап кише (опис). Мало шале: Шеве (песма од Зм.) Дејкина столица (песма од Љубе Ацина). Чудноват камен (шала). Разнолије. Даштања. Новије књиге. Одговори уредништва. Огласи.

Понављамо да је и овај број овог узоритог дечијег листа изашао са најодабранијом садржином, те се тим и најбоље препоручује. Без овога листа не би требало да буде ни једно српско дете и ни једна српска кућа. Мислимо да је тим све речено, па стога нека је листу сретан рад и у наступајућој школској години!

После затварања манастирских школа у Француској. Сада су на дневном реду парнице због кидања званичних печата са јавних школских здања и због осталих преступа у тима приликама. С противне стране се демонстрира на други начин, те се носе процесије и ту држе ватрени говори против владе. Така једна литија је ношена за којом је била поворка од 65.000 народа.

Маневри у Русији. У Русији су одржани војнички маневри у Курску. После тих маневра је цар Никола упутио решкрипт на велике кнежеве Михајила Николајевића и Сергију, као и на ратнога министра Куропаткина, у коме је изразио своје потпуно задовољство на постигнутом успеху. Свима горњим врховима као и генералима Драгомирову и Пушкину изражена је царска благодарност.

Трговина.

НОВИ САД, 12 септембра 1902 г. Пшеница прве квоће нова 6 фор. 80—— н. Пшеница средња 6 ф. 60—70 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 40—50 н. Напоница 5 ф. 50—80 н. Јечам 5 ф. 10—20 н. Зоб 5 ф. 40—50 н Кукуруз у зрну 5 ф. 40—50 н.

Маст 68 фор. Сланина сува 66 фор. дебела пасена 66 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	41—42 нов.	живе мере
„ средњи . .	39—40 нов.	
„ лаки . .	36—38 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	32—34 нов. по клгр.
Јагњци	7—12 по пару фор.
Овци .	8—16 по пару фор.

НОВА КЊИГА.

Изашла је

Историјска Педагогика

ЗА УЧИТЕЉЕ И УЧИТЕЉИЦЕ СРП. НАР. ШКОЛА.

Написао

ПЕТАР ДЕСПОТОВИЋ

управ. Учитељске Школе у Алексинцу.

XIII. и 471 страна обичне осмине.

Књига је повезана у енглеском платну са златорезом. Цена 6 круна.

Београд, августа 1902. год.

ИЗДАЊЕ ДВОРСКЕ КЊИЖАРЕ

МИТЕ СТАЈИЋА

535 11—12 у Београду.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у српској вероисповедној мешовитој основној школи у Денти овим се расписује стечај. Плаћа је 600 круна; из епарх. фонда 100 круна у име припомоћи; 80 круна за пофторну школу; 4 хвата тврдих дрва за огрев, за перовођство, ако изабран буде 40 круна; паушала 8 круна; од сваког погреба, где позван буде 1 круна; законом прописан стан и башту.

Изабраном учитељу спадаће у дужност школском уредбом прописане предмете предавати; у св. цркви за певницом појати и школску децу у појању обучавати.

Који желе на ово место компетовати нека изволе своје молбенице са нужним прилозима најдуже до 26. октобра, Митрова дне о. г. послати овомесном школском одбору, када ће се и избор обавити. Који се лично пријаве и у цркви поју имају првенство.

Из седнице црквн. школског одбора у Денти држане 1. септембра 1902.

(М. П.) **Светозар Станојев** с. р.
председник.

Јереј Григорије Обренов с. р.
адм. парохије зам. перовође. 609 3—3

Творница кола
ЈОВАНА МУНЋАНА
У НОВОМ САДУ
отворила је своју
ФИЛИЈАЛУ
У МИТРОВИЦИ
у кући госпође Суботићке.

Заступник филијале је г. Велимир Радак који даје потпуне извештаје и обавља **све послове** творнице. 592 3—10

По високом ц. к. намесништву овлаштена

ТРГОВАЧКА ШКОЛА ОТО БЕРГМАН

Абсолвиран кандидат филозофије испитан за учитељску службу из трговачких предмета, за трговачке академије.

ПРАГ

Жељезна улица број 22.

Устројила је такођер од ове школске год. 1902./3. и оделење за младиће из југословенских земаља са поуком у немачком језику али уз тачно тумачење у српском језику.

Оделење се дели у

I.

Течај (курс) за трговачке струке
са научном основом.

а) трговачка аритистика (6) б) трговачко једноструко и двоструко књиговодство (5 сати);
в) трговачко дописивање (коросподенција) (4 с.);
г) трговачко и мјенбено законословље (3 сата);
д) трговачка географија (1 сат) краснопис (3 сата) теснопис (3 сата).

Други течај почиње 1. октобра 1902.
Трећи течај почиње 1. фебруара 1903.
и траје подпуних 6 месеци.

Школарина износи круна 160. а књиге круна 14.

II.

Војнички приправни курс.

Управитељ Х. Хедани ц. кр. надпор. изван службе
Први курс почиње 1. априла 1903.
Други курс почиње 1. октобра 1903.
и траје потпуних 6 месеци.

Школарина изнаша **40 К** месечно.

Подпуна обскрба може се добити код угледних грађана посетили од **50 К** месечно.

Подвоз железнице III. класе кошта из свих крајева краљ. Угарске, Хрватске, Славоније, Далмације и Србије до **Прага 24 Круна**.

Сведочанство имају права јавности. 450 9—10

Програми се шаљу на захтевање бесплатно.

НОВОУРЕЂЕНА
ПРВА ХРВАТСКА ФАБРИКА
ЖАЛУЗИЈА, РОЛЕТА,
ДРВЕНИХ И ЖЕЛЕЗНИХ КАПАКА И КАРТОНАЖА
Г. СКРБИЋ
Илица 40. ЗАГРЕБ Илица 40.
ОСНОВАНА 1889.
препоручује своје на гласу солидне, тачне и јефтине
домаће фабрикате
ОДЛИКОВАНЕ НАЈВЕЋИМ ОДЛИКОВАЊИМА.
Модерне машине!
Без конкуренције!
Ценовници бадава и франко.
Поправци брзо, тачно и јефтино.
51 16—24

ПРОДАЈА.

10 до 17 ланаца добре ораће земље продаје се из слободне руке, близу вароши код барутане број 2. на кисачком друму.

Упитати се може у администрацији »Заставе« или на горњем Сајлову, салаш бр. 14
608 2—3

Гвожђарска и шпецерајска трговина
А. ЈОВАНОВИЋА
У КАРЛОВЦИ

потребује једног млађег помоћника, који може одма ступити. Знање српског, немачког и мађарског језика. 618 3—3

БАНКАРСКА И МЕЊАЧКА РАДЊА
МИРОСЛАВА СПАИЋА
У МИТРОВИЦИ (сремској)

купује и продаје: Златан и сребрн новац, као дукате велике и мале, нове и старије, цванциге, талире и разни други златни и сребрни новац.

ЛОЗОВЕ

Jo sziv, мађарског, талијанског и аустријског црвеног крста, 20% српске лозове и сваковрсне вредносне папире.

Налози поштом извршују се најтачније.
Цене најкулантније. 442 8—10

ОГЛАС.

Имам за давање под закуп — аренду (100) **сто ланаца земље** у 1 комаду I. класе, која се налази у селу **Бељену** на средомеђи између вароши Шапца и Обреновца.

Код овог имања у близини од 3 километра има паробродска станица.

Земљиште ово налази се између реке Саве и реке Власанице и има оранице, ливада, пашњака а пошто је између две реке, може се употребити и за баште ту се може основати и завод за израду путера и прераду млека, пошто оваких завода нема у Шапцу и Обреновцу, па би имали добру прођу.

Ову земљу не топи вода никад, за које ја јамчим.

Ову би земљу дао под закуп на једну или више година по (40) четрдесет круна од једног ланца, рачунајући за годину.

На ово земљиште мој је државни порез а не закупника.

Потребне зграде најнужније, стављам закупнику на расположење.

Са земљом закупник располаже како год хоће, т. ј. шта хоће сме сејати.

Услов: закупник мора положити одмах 5—600 круна закупнине а остало кад се летина сврши.

Закупник може одма имање предузети.

Ако би ко хтео ово имање под закуп узети, нека се изволи обратити

Васи Т. Ковачевићу, трговцу
Шабац — Србија.

2—3 626

Велики избор од преса за вино и воће!!
као и
ЦЕДИЉКЕ (Trauben-Mühle — Rebler).
ГЊЕЧИЉКЕ (Quetscher) Abbeer-Maschin

Са овим справама врло се добро и лако руководи, шта више, даје вину много бољи вкус и мирис (арому), врло угодно за сваког виноградара, јер при цеђењу вина врло мало талога (киселице) остаје, — те је после и комина боља за пециво ракије. Ову справу и најмањи виноградар данас треба да има, а може се добити у разним величинама. Мањи виноградари нека се њих више сложе и нека ове справе узму, које ће им од користи бити.

Може се једино код нас на стоваришту и у фабрици добити. — Ценовник бадава и Franco. 616 2—3

ЩИКМУНД И ДРУГ
фабрика машина и ливница гвожђа и метала
Казанцијска улица бр. 19. **У НОВОМ САДУ** Казанцијска улица бр. 19.

ОБЈАВА.

Част ми је г. г. учитељима на повољно знање ставити, да сам издао и у својој штампарији штампао

СРПСКУ ЧИТАНКУ

Мите Ђорђевића **у најновијем издању**, која је **знатно попуњена**, а коју је примио и одобрио СНШколски Савет за I. и II. разред виших девојачких школа. Кад деца имају ову књигу, **не морају** засебно употребљавати две читанке, нити граматику, нити декламатора, стога г. г. учитељима и учитељицама **нарочито препоручујем ову читанку**, да ју сваки заведе у своме V. и VI. разреду.

Цена је књизи у тврдом повезу 1 круна. Препродавцима дајем 20% рабата.

Даље имам на стоваришту све потребне

школске тисканице за српске вероисповедне школе

и то: В. VIII. Исказ о школској деци, која су обвезана похађати свакидашњу школу. **Дневник о похађању свакидашње школе. — Записник о свршеном школском раду. Попис** за школу обавезне деце од 5—6 година. **Дневник о похађању повторне школе. — Главни записник школски**, који је устројен за све горње тисканице. **Распоред** седмичних часова. **Позивница** за уписивање деце у редовну школу и **школске сведоџбе.**

Уједно препоручујем моје **велико стовариште**

сваковрсног писаћег прибора,

као: *хартије, оловака, пера, упијача, сунђера, креде* и т. д,

Наруџбине обавља на највеће задовољство **брзо и тачно**, а све **по цени јефтинијој него игде.**

Молећи за многобројне цењене наруџбине, јесам

с одличним поштовањем
Ђорђе Ивковић,
власник штампарије у Новом Саду.

611 3—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.